

Legea Avertizorului în Interes Public: cinci pasi de urmat de companiile care intra din acest an sub incidenta legii

Daca anul trecut, în luna decembrie, intra în vigoare Legea 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public, fiind stabilit cadrul general cu privire la protecția persoanei care sesizeaza încălcări ale legii (avertizorul în interes public), doar pentru instituțiile publice si companiile private cu mai mult de 249 de angajati, începând din acest an (17 decembrie, mai exact), prevederile vor fi aplicabile și persoanelor juridice private care au între 50 și 249 de angajați.

Legea defineste cadrul necesar si obligatoriu, de transparenta si corectitudine, prin care se poate crea si mentine o buna cultura a integritatii organizationale de catre companiile românești si entitățile publice deopotrivă.

În virtutea acestei legi, aidoma instituțiilor si companiilor care au intrat sub umbrela prevederilor încă de anul trecut, si companiile mici si medii (ca numar de angajati) vor avea câteva obligatii foarte clar stipulate în lege. Este vorba în primul rând despre obligatia de a stabili canale de raportare, cu îndeplinirea câtorva criterii: confidențiale, interne (accesibile și terților), care sa fie concepute, stabilite și utilizate într-un mod sigur, astfel încât sa permita menținerea comunicării cu avertizorul. Se adauga obligația de informare, care înseamna confirmarea de primire a raportului catre avertizor în termen de sapte zile și feedback în termen de trei luni. La fel de importanta este realizarea investigatiilor interne în urma sesizării avertizorului, prin care se verifica si se solutioneaza aspectele raportate ca fiind în neregula. De asemenea, companiile au obligatia de a asigura protectia identitatii (confidentialitatea), protecția avertizorilor de integritate împotriva represaliilor, la care se adauga aceea de a furniza informații clare și accesibile privind procedurile de raportare externa. De altfel, pentru faptul ca nu au asigurat prin proceduri clare de lucru confidentialitatea avertizorilor, legea prevede pentru companii cea mai drastica sanctiune, respectiv 40.000 lei (circa 8.000 euro echivalent).

Cei cinci pasi esentiali pentru conformitate

1. Înțelegerea organizatiei si stabilirea obiectivelor, în functie de dimensiunea, cultura, tipul de activitate si guvernanta corporativa.

Primul si cel mai important pas este definirea obiectivelor pe care compania doreste sa le îndeplineasca aplicând legea avertizorului, iar raspunsul poate fi de la simplu (doar conformitate, pentru ca asa cere legea) la complex, caz în care compania vizeaza mai mult de atât, respectiv, crearea unei culturi de integritate.

2. Întocmirea unui plan de actiune si stabilirea responsabilitatilor

Este importanta stabilirea responsabililor si completarea cadrului procedural cu un ofiter de etica, responsabil sa

primeasca rapoartele si sa administreze canalul de raportare convenit intern. Acest responsabil poate fi o persoana sau o echipa, interna sau externa. În cazul alegerii variantei interne, aceasta poate fi formata din angajati ai departamentului juridic, HR, compliance etc., pentru ca sunt angajatii care se ocupa, prin natura atributiilor, si de partea de integritate a salariatilor si a companiei. Varianta externalizarii este de luat în calcul, cel puțin din punct de vedere al eficientei, rapiditatii si independentei în rezolvarea raportarilor. În plus, sa nu uitam de nivelul ridicat de specializare al unui potential responsabil extern, care se va ocupa de preluarea, trierea si rezolvarea sesizarilor. De asemenea, în implementarea planului de actiune privind aplicarea legii trebuie avut în vedere, ca pas esential, stabilirea canalului/ canalelor de raportare.

3. Identificarea canalului de raportare adecvat

Legea nu face mentiuni speciale si, practic, acest aspect este lasat la aprecierea fiecărei companii si a persoanei responsabile din companie. De asemenea, nu este obligatoriu sa existe un canal de raportare anonima, dar trebuie asigurata maxima confidentialitate a raportarilor. Canalul de raportare trebuie astfel conceput, încât sa protejeze confidențialitatea (sau chiar anonimitatea) avertizorilor, ușor accesibil, în mod ideal cu mai multe opțiuni de raportare (de ex.. e-mail, telefon, website sau aplicație mobilă), protecția împotriva represaliilor, dar si imparțialitatea, prin gestionarea clara a proceselor si independenta persoanei desemnate.

Pe de alta parte, acesta trebuie sa fie clar si fiabil, sa permita colectarea de informații suficiente pentru a initia o investigație. Importanta este si persoana desemnata, care va trebui sa fie instruita permanent pentru a primi rapoarte, a înțelege diferitele tipuri de activități frauduloase, astfel încât sa aplice cu acuratete politicile și procedurile stabilite.

4. Implementarea procesului de raportare, redactarea și implementarea procedurilor

Procedura de gestionare a cazurilor este la fel sau chiar mai importanta ca politica privind avertizarile în interes public, pentru ca ajuta în gestionarea rapida a unor cazuri sensibile. Prin urmare, aceasta procedura trebuie sa fie bine gândita, creata în acord cu realitatea companiei si implementata prin instruiți periodice pentru a le reaminti persoanelor responsabile cum ar trebui sa actioneze si ce anume trebuie sa faca pentru a atinge obiectivele stabilite prin Politica de Whistleblowing. Companiile pot opta pentru o politica de raportare integrata în regulamentul intern existent sau sa creeze un regulament separat (variantea recomandata).

5. Campania de comunicare și instruirea personalului relevant

În opinia noastra, ar trebui create doua categorii de traininguri pentru a asigura o buna implementare a legii, respectiv una pentru angajati si una pentru echipa de preluare si raspuns. În acest din urma caz, sunt obligatorii detalii despre forma si variantele de raportare – catre autoritati sau divulgare publica (cu risc reputational asociat), în afara celui intern.

Am recomandat companiilor carora le asiguram asistenta pe zona de instruire a personalului pe implementarea *Legii Whistleblowing* sa trateze distinct cele doua categorii de personal, întrucât în sarcina echipei de preluare si raspuns intra mai multe atributii.

Important de mentionat este faptul ca planul de actiune are implicatii pe zona de consultare cu reprezentantii salariatilor/ sindicatul. Astfel ca, devine obligatie legala pentru companie de a-i informa pe acestia cu privire la intentia de a implementa o astfel de politica. Cu alte cuvinte, sa aiba loc o consultare, anterior implementarii, pentru a vedea daca modul în care a fost conceput canalul de raportare este conform, ca metode de asigurare a securitatii datelor, modul de acces si temeiul legal al prelucrării.

Sanțiunile prevazute de Legea 361/2022

La o prima vedere, pare ca legiuitorul a prevazut sanctiuni relativ mici sau, în orice caz, nu atât de drastice, încât companiile românești sa fie îngrijorate în caz ca vor fi gasite cu lipsuri în aplicarea legii. Pentru cele trei mari obligatii, sumele variaza între 3.000 si 40.000 lei care, în functie de dimensiunea companiei si a cifrei de afaceri, poate avea (sau nu) un impact semnificativ. Dincolo de riscul unor masuri punitive financiare, vorbim despre un risc mult mai mare, respectiv riscul reputational al companiei despre care se afla ca a încălcat prevederile legale în ceea ce priveste integritatea companiei si a angajatilor sai.

Este fara îndoiala faptul ca un mecanism de raportare sigur și confidențial, creat si oferit angajaților unei companii, va spori încrederea în cadrul organizațiilor. Acest lucru are ca rezultat un mediu de lucru mai deschis, transparent, promoveaza si ajuta la crearea unei culturi a integrității. Un raport de avertizare întocmit și transmis corespunzator poate oferi dovezile necesare, atunci când se efectueaza investigații privind practicile frauduloase sau alte comportamente neetice.

Asigurarea conformității cu legea privind protecția avertizorilor de integritate nu numai ca asigura respectarea obligațiilor legale impuse organizatiilor, ci demonstreaza și beneficiile unei culturi a integrității pentru angajați, clienți, investitori și alte părți interesate.